

Η κοινωνική σύνθεσις του ΕΑΜ (Ευάγγελος Λεμπέσης)

[...] Ήδη εισερχόμεθα εις το συγκεκριμένον ελληνικόν ΕΑΜ με τα ιδιαίτερα τοπικά χαρακτηριστικά του, διότι δεν πρέπει να λησμονώμεν, ότι τα κομμουνιστικά κόμματα εκμεταλλεύονται εντατικώς τας τοπικάς συνθήκας πάσης χώρας, τον εθνικόν χαρακτήρα παντός λαού και την ατομικήν ψυχολογία παντός ατόμου, (στοιχεία που αγνοεί και πολεμά επισήμως ο Μαρξισμός), τα οποία αγνοούν και εξ ανικανότητος δεν αξιοποιούν ούτε οι εθνικόφρονες.

Ούτω το Κ.Κ.Ε. επεστράτευσε μέλη του ΕΑΜ από τας εξής κοινωνικάς κατηγορίας:

1) Από το προλεταριάτον (πολύ ολίγο, οσονδήποτε και αν φαίνεται παράδοξον, διότι οι εργάται γνώριζαν καλλίτερα τους κομμουνιστάς), παρά την εντατική έξαθλίωσιν πού εφήρμοσαν εναντίον των, διά του συστηματικού σαμποτάζ κάθε οικονομικής ανασυγκροτήσεως.

2) Από την πλουτοκρατίαν (σημαντικώτατον μέρος της). Εδώ φαίνεται καθαρά ή χρεοκοπία της οικονομιστικής μαρξικής θεωρίας. Κατά την θεωρίαν αυτήν «κεφαλαιοκρατία είναι ή τάξις πού κατέχει τα μέσα της παραγωγής». Αλλά τα μέσα της παραγωγής τα κατέχει και ο μικροαστός και ο αγρότης. Από ποίου σημείου λοιπόν αρχίζει ή «κεφαλαιοκρατία»; Δεν ημπορεί να υπάρξει ουδέν σταθερόν κριτήριον. Δεύτερον: Ο μικροαστός και ο αγρότης έχουν μαζί συμφέροντα αντίθετα προς την «κεφαλαιοκρατίαν», αλλά και προς τον Κομμουνισμόν. Αλλά έχουν συμφέροντα αντίθετα και μεταξύ των. (Τιμαί γεωργικών προϊόντων και αστικών ημερομισθίων και εμπορευμάτων). Τρίτον: Μεταξύ του βιομηχανικού, του εμπορικού και του τραπεζικού κεφαλαίου υπάρχει πόλεμος και όχι κοινή ταξική συνείδησις. Τέταρτον: Και μεταξύ των κεφαλαιοκρατών του ιδίου κλάδου υπάρχει ανταγωνισμός. Πού τοποθετείται λοιπόν, κατόπιν όλων αυτών, ή «κεφαλαιοκρατική» τάξις και ή «ταξική της συνείδησις»; Η αλήθεια είναι, ότι οι κομμουνισταί παν άλλο ή πιστεύουν σοβαρώς τα τοιαύτα, όπως φαίνεται σαφώς από την εκμετάλλευσιν των αντιμαρξιστικών

μας διαπιστώσεων, την οποίαν εκτελούν οι ίδιοι. Οι κομμουνισταί γνωρίζουν άριστα, ότι έκαστος πλουτοκράτης οσονδήποτε στυγνός κι αν είναι, είναι άτομον και μόνον άτομον, πού ενδιαφέρεται καθαρώς τυχοδιωκτικώς μόνον διά την ιδικήν του τύχην και αδιαφορεί και διά την ανύπαρκτον «τάξιν» του, -που αποτελείται και αυτή από τοιούτου είδους άτομα- και διά τον λαόν και διά το Κράτος και διά το Έθνος -αν τον λάβωμεν εις την χειροτέραν του μορφήν. Όπως ως άτομον, δύναται να είναι και το αντίθετον: μπορεί να θυσιάσει τον εαυτόν του και την περιουσίαν του διά το Έθνος του, όπως τοςάκις συνέβη εις την κρίσιμον ελληνικήν ιστορίαν. Το γνωρίζουν τόσον επαρκώς αυτό οι κομμουνισταί, ώστε εφαρμόζουν ατομικήν μεταχείρισιν ενός εκάστου πλουτοκράτου, είτε τρομοκρατούντες, είτε κολακεύοντες, είτε υποδαυλίζοντες τις φιλοδοξίας του και τας εμπάθειας του, είτε υποσχόμενοι την ατομικήν του εξαίρεσιν από τον Κομμουνισμόν. Και την ατομικήν αυτήν μεταχείρισιν εχειρίσθησαν με ψυχολογικήν ικανότητα, διεισδύσασαν επιτυχώς εις την ηττοπαθή ψυχολογίαν του αποσυντεθειμένου αστού. Απόδειξις τούτου το πλήθος των Εαμικών και «αριστερών» πλουτοκρατών, οι οποίοι πράγματι, μέχρι ενός, έσωσαν την ζωήν των κατά το Δεκεμβριανόν κίνημα, λόγω της αποτυχίας του .

3) Από τους οικονομικούς συνεργάτας του κατακτητού εις τους οποίους, έναντι αδρών ανταλλαγμάτων, έδωσαν αμνηστείαν.

4) Από τους αγρότας (ελαχίστους, διότι η αγροτική ιδιοκτησία είναι εφοδιασμένη με την μεγαλυτέραν οικονομικήν δύναμιν αντιστάσεως, λόγω ελλείψεως ανταγωνισμού και προλεταριοποιήσεως). Εδώ κυρίως εφαρμόσθη η μέθοδος της οικονομικής εξαθλιώσεως των αγροτών διά των σφαγών, των καταστροφών και των δηώσεων εκ μέρους αυτού τούτου του ΚΚΕ.

5) Από τους μικροαστούς, των οποίων την εξαθλίωσιν επεδίωξαν επί Κατοχής δια «πολιτικών» μέσων, προκαλούντες αντίποινα εκ μέρους των κατακτητών και επί Απελευθερώσεως διά του γνωστού Νόμου περί απωλείας των καταθέσεων, διά συνεχούς δε οικονομικού και πολιτικού σαμποτάζ μέχρι σήμερα, που εκδηλώνεται εις απεργίας, εις τον συμμοριτισμόν και εις τον παντοειδή τορπιλισμόν του σχεδίου Μάρσαλ, της αμερικανικής βοήθειας, της οικονομικής ανασυγκροτήσεως και της κρατικής ασφαλείας. Εις τους μικροαστούς ασκούν και μίαν εύκολον «αντικεφαλαιοκρατικήν» προπαγάνδα, αποκρύπτοντες επιμελώς το κομμουνιστικόν σύστημα, που στρέφεται εναντίον των, εμφανίζοντες ως εθνικήν την ενεργόν «πολιτικήν» των και τονίζοντες ψυχολογικά και εθνικά ελατήρια.

6) Από τους επιστήμονας, των οποίων εξεμεταλλεύθησαν την ατομικήν επιστημονικήν ανεπάρκειαν και την ανεργίαν και υπεδαύλισαν τον αρριβισμόν.

7) Από τους πάσης φύσεως ασθενούς χαρακτήρος «διανοουμένους», των οποίων εκολάκευσαν την επί το πλείστον ανύπαρκτον αξίαν και τον αρριβισμόν.

8) Από ελευθέρους επαγγελματίας και υπαλλήλους, τους οποίους δεν ημπορούσε πλέον να ζήση πλουσιοπαρόχως ή πλουτοκρατία, η οποία επί Κατοχής δεν υπήρχε, ή ήτο εαμική, και εις τους οποίους υπεσχέθησαν εις την «Λαοκρατίαν» ιθύνουσαν θέσιν.

9) Από πρώην μονίμους στρατιωτικούς, των οποίων εξεμεταλλεύθησαν τας επαγγελματικάς δυσαρρεσκείας εμπαθείας, ή εκολάκευσαν τον εγωισμόν και τον αρριβισμόν, παραχωρούντες εις αυτούς εις τον ΕΛΑΣ μεγαλύτερας θέσεις.

10) Από γυναίκας, των οποίων εξεμεταλλεύθησαν τα φυσικά ανθρωπιστικά και μητρικά αισθήματα, και μερικών εγκληματικών γυναικείων τύπων την υστερίαν.

11) Από νέους και νέας, των οποίων εκολάκευσαν τον ιδεαλισμόν ή τον αρριβισμόν και παρεχώρησαν εις αυτούς εντός του ΕΑΜ, του ΕΛΑΣ, της ΕΠΟΝ και της ΟΠΛΑ θέσεις και «αξιώματα», που κατακτώνται κανονικώς μόνον με κόπους και μόχθους ολοκλήρων ετών.

12) Από παιδιά, των οποίων εξεμεταλλεύθησαν την εύπλαστον ψυχήν -με δεδομένην πάντοτε την τελείαν ανεπάρκειαν των Ελλήνων γονέων να διαπαιδαγωγήσουν τα τέκνα των- και τον φυσικόν ιδεαλισμόν, δημιουργούντες εις αυτά και αρριβισμόν εις την παιδικήν ηλικίαν.

Γενικοί κανόνες πού εφηρμόσθησαν εις όλας αυτάς τας κατηγορίας ήσαν: Η γενική εξαθλίωσις -οικονομική, ψυχική, ηθική, πολιτική- και η ατομική μεταχείρισις κάθε ατόμου με εκμετάλλευσιν των ατομικών παραπόνων, δυσαρρεσκειών και αδυναμιών του.

Εκμετάλλευσις τοπικών συνθηκών και εθνικών ελαττωμάτων έγινε:

1) Του ακράτου ατομικισμού των Ελλήνων, που καταλήγει περίπου ακριβώς εις την «ανατολικού τύπου Δημοκρατίαν», δηλαδή: Να είναι όλοι ίσοι και «εγώ» δικτάτωρ υπεράνω όλων. «Δημοκρατία διά τους άλλους». «Δημοκρατία εναντίον των Άνω». «Δικτατορία εναντίον των Κάτω».

2) Του συντηρητισμού, του καιροσκοπισμού και της υπερβολικής ανεκτικότητας άλλης κατηγορίας Ελλήνων έναντι των τρομοκρατών.

3) Της υπερβολικής εκτιμήσεως των υλικών αγαθών εκ μέρους άλλης κατηγορίας Ελλήνων.

4) Του απολύτως φιλειρηνικού χαρακτήρος άλλης κατηγορίας Ελλήνων.

Η κοινωνική αυτή σύνθεσις του ΕΑΜ αποδεικνύει πρώτον ότι το ΕΑΜ δεν ήτο κοινωνική τάξις, και μάλιστα οικονομικόν προλεταριάτον, ως απαιτεί η μαρξιστική θεωρία. Αν διαιρέσωμεν τους οπαδούς του εις δυο κατηγορίας, τους συνειδητούς και τους παραπλανημένους -ασχέτως της οικονομικής και κοινωνικής των προελεύσεως από τας πλέον διαφόρους και αντιθέτους κοινωνικάς τάξεις- η κοινωνιολογική έννοια που αρμόζει περισσότερο εις την πρώτην κατηγορίαν (των συνειδητών) είναι η εταιρεία. Εταιρεία είναι μια μορφή συνεργασίας δι' ατομικούς και συμφεροντολογικούς σκοπούς. Δεν έχει καμμίαν σχέσιν με ουδέν «κοινωνικόν σύστημα» ή με την «κοινωνικήν επανάστασιν». Δεν είναι ούτε «κοινωνικόν» ούτε «λαϊκόν» κίνημα. Αν η εταιρεία μεταχειρισθεί μέσα συνωμοτικά και εγκληματικά ονομάζεται σπείρα. Η ηγεσία του ανήκε εις άλλην εταιρείαν εις το ΚΚΕ -εταιρείαν μυστικήν. Όσον αφορά τους δεύτερους, τους «παραπλανημένους», το Κ.Κ.Ε. και το ΕΑΜ μετεχειρίζοντο -αντιμαρξιστικότατα- την λέξιν «Λαός», εις τον οποίον όμως συμπεριελάμβανον και τους πρώτους -τους συνειδητούς της ηγεσίας- ως να εκινούντο και αυτοί από κοινωνιστικά και εθνικά ελατήρια. Ας ίδωμεν ολίγον εγγύτερα αυτήν την λέξιν...

Αι εαμικά έννοιαι «Λαός» και «Έθνος»

Η έννοια «Λαός» έχει κοινωνιολογικώς ένα συγκεκριμένον και ζωντανόν περιεχόμενον: Λαός είναι ένας φυσικός οργανισμός, όχι τεχνητός μηχανισμός. Ο οργανισμός αυτός, ως οργανισμός, έχει μέλη άνισα και διάφορα (διαφόρων ποιοτήτων), που αλληλοσυμπληρώνονται και τούτο καλείται κοινωνικός διαφορισμός. Έκαστον μέλος του Λαού «γνωρίζει την θέσιν του», όπως λέγει ο ίδιος ο λαός, δηλαδή γνωρίζει ότι πρέπει να υπάρχει αυτή ή ιεραρχία, διότι χωρίς αυτήν δεν μπορεί να υπάρξη κανείς ζωντανός οργανισμός. Αν όλοι οι άνθρωποι είχαν τας ίδιας ικανότητας, δεν θα ήτο δυνατή ή αλληλοσυμπλήρωσις, δηλαδή ή ζωή, αλλά θα υπήρχεν ισοπέδωσις, δηλαδή ακινησία. Ακόμη χειρότερα, αν ο διαφορισμός είναι αντίστροφος, δηλαδή αν οι πλέον ανίκανοι, οι πλέον ανήθικοι και οι πλέον εγκληματίαι ευρίσκονται εις την κορυφήν της πυραμίδος, όπως συνέβαινε εις το ΕΑΜ. Αυτός ο Λαός, ως οργανικόν και όχι ως μηχανικόν

φαινόμενον, είναι και ο φορέας του Έθνους, δηλαδή της ιδέας της κοινής καταγωγής, των κοινών παραδόσεων, των κοινών αξιών και των κοινών τυχών, ως ανθρωπίνης κοινότητας, διά μέσου όλων των κοινωνικών τάξεων -καθέτως- και όχι μιας εξ αυτών.

Ο Λαός δεν ημπορεί επομένως να είναι απλή εταιρεία, όπως οι συνειδητοί του ΕΑΜ, ούτε παραπλανώμενος και ισοπεδωμένος όχλος, όπως οι παραπλανημένοι του. Ο όχλος δεν είναι Λαός, διότι δεν είναι φυσικός οργανισμός, αλλά τεχνητός μηχανισμός πνευματικώς ψυχικώς και ηθικώς ισοπεδωμένων ανθρώπων. Αι έννοιαι «Λαός» και «Έθνος» στερούνται ούτως από κάθε περιεχόμενον και γίνονται καθαρώς δημοκοπικά συνθήματα. Αι έννοιαι «Λαός» και «Έθνος» εθεωρούντο ως «αντιδραστικάί» και ήσαν άγνωστοι εις την μαρξιστικήν βιβλιογραφίαν, ήτις παρεδέχετο ως μοναδικήν πραγματικότητα μόνον κοινωνικάς τάξεις και πάλην των τάξεων και όχι ενιαίους λαούς. Αν ο Μαρξισμός παραιτηθεί αυτής της θεωρίας, τότε η πίπτει αφ' εαυτού, ή εφαρμόζει απάτη. Συμβαίνουν λοιπόν αμφοτέρα. Διότι όπισθεν του «Λαού» του ΕΑΜ ευρίσκεται η ή οργανωμένη μειοψηφία του Κ.Κ.Ε. ήτις δεν είναι όμως πλέον ούτε αυτή ταξική (διότι δεν εκπροσωπεί το προλεταριάτον) αλλά καθαρά μυστική εταιρεία με ίδια κομματικά συμφέροντα και Ιδίαν «κλίκαν». Ό σκοπός δεν είναι πλέον ούτε ο σοσιαλισμός, ούτε ο κομμουνισμός, αλλά όλα αυτά όπως και όλοι οι συμφεροντολόγοι ή παραπλανημένο» όλων των κοινωνικών προελεύσεων είναι τα μέσα. Σκοπός είναι το κράτος της μυστικής εταιρείας, το κράτος του Κόμματος, που δικτατορεί όχι επί του ανυπάρκτου κομμουνιστικού δήθεν «Λαού», αλλά επί μιας ισοπεδωμένης αγέλης δούλων.

Ήτο μάζα το ΕΑΜ;

Το ΕΑΜ δεν ήτο, ως είπομεν, κοινωνική τάξις. Ήτο αντιθέτως ταξική κοινωνία. Όχι μόνον λόγω των διαφορωτάτων ταξικών προελεύσεων των μελών του, ως κατεδείχθη ανωτέρω, διότι τούτο συμβαίνει και εις την μάζαν, αλλά λόγω του πλήρους κοινωνικού, οικονομικού και πολιτικού διαφορισμού, ο οποίος διείπε την διάρθρωσιν, την οργάνωσιν και την δράσιν του. Αυτός ακριβώς ο διαφορισμός είναι το κύριον στοιχείον μιας κοινωνίας και το κύριον χαρακτηριστικόν, που αποκλείεται από την έννοιαν της μάζης.

Η μάζα είναι αδιαφόριστος φυσική δύναμις. Το ΕΑΜ υπήρξε διαφορισμένη κοινωνία. Η μάζα είναι ψυχική κοινότης. Το ΕΑΜ υπήρξε κοινωνικοπολιτικός οργανισμός. Η μάζα είναι αυθόρμητος, το ΕΑΜ υπήρξεν οργανωμένον. Η μάζα προϋποθέτει την πλήρη άρσιν του ατομισμού, την πλήρη αυταπάρνησιν, την πλήρη

συγχώνευσιν των ατόμων. Το ΕΑΜ ήτο συνονθύλευμα ατόμων, με υπολογισμένους, έκαστον σκοπούς. Συγχώνευσις και εξαφάνισις των ατομικότητων δεν ήτο δυνατή, διότι οι σκοποί των ατόμων του ΕΑΜ δεν ήσαν εις και αρνητικός -η καταστροφή- αλλά θετικοί και επομένως άπειροι. Η επιδίωξις των ατομικών συμφερόντων ενός εκάστου διά της καταστροφής των προσωπικών αντιπάλων. Η δράσις της μάζης εξαντλείται εις την ανατροπήν. Η του ΕΑΜ ήτο δράσις θετική και ειδικώς όχι «αντικαπιταλιστική», αλλά καπιταλιστική. Τα άτομα που ανήκον εις την οργάνωσιν του δεν ήθελαν Κομμουνισμόν, αλλά Καπιταλισμόν δι' όλους. Ήθελαν διά μεθόδων επαναστατικών, χρησιμοποιούντα τον επαναστατικόν μηχανισμόν του ΚΚΕ να φθάσουν εις σκοπούς ατομικώς καπιταλιστικούς, να αρπάσουν τας περιουσίας των άλλων, με την βαθυτάτην πεποίθησιν, ότι «κομμουνισμός δεν πρόκειται να γίνει».

Πηγή: <http://istoria.forumotion.com> (Απόσπασμα από το σύγγραμμα του κοινωνιολόγου, Ευάγγελου Λεμπέση, «Η επαναστατική μάζα», εκδόσεως 1950. Το συγκεκριμένο απόσπασμα απουσιάζει από μεταγενέστερες επανεκδόσεις)